

ETNINĖS KULTŪROS PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Etninės kultūros ugdymas yra integrali bendrojo ugdymo dalis. Pasitelkiant etninę kultūrą, ugdomos bendrosios mokinių kompetencijos, lietuvių tautos kultūrine patirtimi grindžiamas kūrybingumas, tradicinės dorovės normos, tautinė ir pilietinė savimonė, pagarba gyvenamajai aplinkai ir Lietuvai, šeimos, bendruomenės ir tautos tradicijoms, savo ir kitų tautų kultūrinėms vertybėms, dvasinis ir fizinis tautos sveikatingumas.

Etninės kultūros ugdymas plėtoja mokinių istorinę kultūrinę atmintį, padeda asmeniui suvokti save kaip konkrečios tautos, šeimos, giminės ir etnografinės srities atstovą, stiprina tautines tradicijas gimnazijoje.

Etninės kultūros ugdymo tikslas – padėti mokiniams ugdytis tautinį tapatumą ir etnokultūrinį raštingumą, pažinti ir vertinti savo tautos ir Lietuvos tradicinę kultūrą, suprasti jos gyvybingumą ir nuolatinį atsinaujinimą, sąsajas ir skirtumus su kitomis kultūromis, suvokti save kaip tos kultūros puoselėtoją, ugdytis pasididžiavimą ja ir pagarbą kitoms kultūroms.

Etninė kultūra gimnazijoje ugdoma:

- integruojant etninę kultūrą į įvairių mokomųjų dalykų turinį bei projektinę veiklą;
- rengiant renginius – kalendorines ir kitas šventes;
- organizuojant neformalųjį švietimą;
- integruojant į gimnazijos bendruomenės gyvenimą, socialinę-pilietinę veiklą.

II. ETNINĖS KULTŪROS INTEGRAVIMAS Į MOKOMŲJŲ DALYKŲ TURINĮ

Eil. Nr.	Tema	Dalykas	Klasė
1.	Etninės kultūros samprata	Etika	III
2.	Pasaulėžiūra, mitologija ir religija	Etika, tikyba	III
3.	Žmogaus gyvenimo ciklo tarpsniai ir apeigos	Etika, tikyba	III
4.	Kalendorinės šventės ir papročiai	Etika, tikyba	III
5.	Tradiciniai amatai, verslai ir darbai	Etika	III
6.	Pasaulio medžio įprasminimas lietuvių liaudies dainose ir XX a. literatūroje	Lietuvių kalba	I
7.	Ciklinis laikas ir jo įprasminimas lietuvių klasikos kūriniuose	Lietuvių kalba	I
8.	Archajinė pasaulėjauta V. Krėvės apsakyme „Bedievis“	Lietuvių kalba	II
9.	Archetipinės pasaulėjautos aktualizavimas S. Parulskio esė „Aukojimas“ ir M. Martinaičio „Kukučio baladėse“	Lietuvių kalba	II

10.	Lietuvių kalbos tarmės	Lietuvių kalba	II
11.	Mitinė erdvės ir laiko samprata R. Granausko apysakoje „Gyvenimas po klevu“	Lietuvių kalba	II
12.	Tradiciniai lietuvių darbai K. Donelaičio poemoje „Metai“	Lietuvių kalba	III
13.	Lietuvių tradicinės buities ir gyvenimo būdo poetizavimas XIX a. lietuvių romantikų veikaluose	Lietuvių kalba	III
14.	Tautinės, etninės savimonės ypatumai XIX a. ir jos įtaka tautinės valstybės formavimui	Istorija	I
15.	Tradicinė pasaulėžiūra, mitologija, kalendorinės ir šeimyninės šventės ir jų atspindžiai šiandieninėje visuomenėje	Pilietiškumo pagrindai	II
16.	Pagrindinių savo tautos kalendorinių švenčių lyginimas su kitų tautų šventėmis	Pilietiškumo pagrindai	II
17.	Lietuvos miestų, miestelių ir kaimų kraštovaizdis	Pilietiškumo pagrindai	II
18.	Etninės kultūros paveldo tyrimų raida Lietuvoje	Istorija	II
19.	Etninės kultūros paveldo tyrimų raida Lietuvoje	Istorija	II
20.	Vandens savybės. Lietaus vandens naudojimas skalbimui ir plaukų trinkimui	Chemija	I
21.	Rūgštinės ir bazinės medžiagų savybės. Pelenai – seniausia skalbimo priemonė.	Chemija	I
22.	Druskų savybės ir taikymas. Mėsos ir grybų konservavimas sūdant.	Chemija	I
23.	Degūnis, jo savybės/Drobės balinimas saulėje	Chemija	II
24.	Nafta. Degimo produktų įtaka aplinkai. Tradicinis kuras Lietuvoje: durpės ir mediena.	Chemija	II
25.	Alkoholiai. Aludarystės tradicijos Lietuvoje.	Chemija	II
26.	Maisto medžiagos. Lašiniai ir duona – energijos šaltinis artojų.	Chemija	II
27.	Etanolio gavimas ir naudojimas. Alkoholinių gėrimų gamybos ir vartojimo tradicijos.	Chemija	III

28.	Organinės rūgštys. Actas ir pieno rūgštis tradicinėje virtuvėje	Chemija	III
29.	Riebalai. Kaip muilą gamino mūsų protėviai.	Chemija	III
30.	Baltymai. Apie vilnonės kojines ir vilnos teikiamą šilumą	Chemija	III
31.	Polimerai. Tradiciniai pluoštiniai augalai: linas ir kanapės.	Chemija	III
32.	Vidinė energija. Šiluminis judėjimas. Senieji ir dabartiniai grūdinimosi būdai, tradicinės pirties ypatybės.	Fizika	I
33.	Šilumos kiekis. Kuro degimo šiluma. Šiltas tradicinis gyvenamasis namas, naudojamas kuras.	Fizika	I
34.	Savitoji šiluma I–XVI a. baltų genčių aprangos bruožais (kokias medžiagas naudojo, kokios medžiagų fizikinės savybės).	Fizika	I
35.	Žemės magnetinis laukas. Smulkioji architektūra ir tradicinės sodybos aplinka (kaip orientuoti pastatus pagal pasaulio šalis).	Fizika	I
36.	Garso prigimtis. Garso sklaidimo ypatybės. Garso apibūdinimas. Su įvairiais papročiais susijusių liaudies dainų, sutartinių, raudų, giesmių ir kitų kūrinių stilistinės ypatybės (dažnis, ritmas, tembras).	Fizika	II
37.	Astronomijos samprata. Dangaus šviesulių ir astronominių reiškinių aiškinimas bei supratimas tradicinėje kultūroje. Liaudies sukurti dangaus šviesulių stebėjimo įrenginiai.	Fizika	II
38.	Saulės sistema. Dangaus šviesulių- senųjų ir dabar vartojamų vardų palyginimas	Fizika	II
39.	Mėnulio ir Saulės užtemimai. Dangaus šviesulių įtaka gamtai, augalams, gyvuliams ir žmonėms.	Fizika	II
40.	Regimasis kūnų judėjimas. Liaudies astronomijos sąsajos su kalendorinėmis šventėmis ir ūkio darbais. Liaudies sukurti laiko matavimo būdai, dirbtiniai laiko matavimo prietaisai (smėlio, saulės laikrodžiai ir kt.).	Fizika	II
41.	Žmogaus kūno danga. Organizmo grūdinimasis. Tradicinės pirties ypatybės	Biologija	I

42.	Žmogaus atramos ir judėjimo sistema. Senolių patarimai kaip gydytis nuo kaulų ir raumenų ligų. Vaistažolės, gydomosios jų savybės.	Biologija	I
43.	Žmogaus kraujotaka. Tradicinė medicina kraujotakos ligoms gydyti. Imuniteto stiprinimas. Antgamtinės kraujo savybės	Biologija	III
44.	Žmogaus kvėpavimo organų sistema. Tradicinė medicina kvėpavimo takų ligoms gydyti. Vaistinių augalų panaudojimas liaudies medicinoje. Žolelių antpilų degustacija. Žalingų įpročių poveikis sveikatai. Senolių patarimai gydantis nuo peršalimo ligų. Medaus gydomosios savybės	Biologija	I, III
45.	Kaip išsaugoti sveikatą. Tradicinė liaudies medicina žalingų įpročių gydymui. Sveikatos tausojimo ir higienos laikymosi papročiai tradicinėje bendruomenėje, jų svarba šiandien.	Biologija	I
46.	Ekologija. Besikartojantys gyvosios ir negyvosios gamtos sezoniniai reiškiniai, žmogaus ir gamtos tarpusavio priklausomybė.	Biologija	II
47.	Genetiškai modifikuoti organizmai. Tradicinė virtuvė. Sveikos gyvensenos principai pagal Vydūną	Biologija	II
48.	Žmonių veiklos poveikis aplinkai. Senovės ir šiuolaikinio žmogaus poveikio oro, vandens, žemės taršai, palyginimas.	Biologija	II
49.	Mityba ir sveikata. Lietuvos tradicinių švenčių patiekalai ir jų maistinės savybės. Metų laikų įtaka mitybos racionui ir valgymo įpročiams. Kalendorinių švenčių patiekalai.	Biologija	I, III
50.	Sportas ir sveikata. Žemdirbystėje naudojamos fizinės jėgos palyginimas su šiandieninio žmogaus fizine veikla. Sveikatos tausojimo papročiai ir gydymas	Biologija	III
51.	Žmogaus nervų sistema. Tradicinė medicina nervų ligoms gydyti. Aludarystės tradicijos Lietuvoje. Alkoholio poveikis žmogaus organizmui.	Biologija	III
52.	Lietuvos etnografiniai regionai.	Geografija	I, IV
53.	Matiniai skaičiai, skaičiavimo sistemų reikšmė, archajiškų kalendorių matavimų patirtis. Liaudiški matai ir saikai.	Matematika	II
54.	Kultūrinis kraštovaizdis ir tradicinė architektūra.	Dailė	I

55.	Baltų palikimas kultūriniame kraštovaizdyje.	Dailė	I
56.	Etnografinių kaimų ir sodybų išsaugojimo problemos.	Dailė	I
57.	Liaudies kūryba.	Dailė	III
58.	Tautinis kostiumas.	Šokis	II
59.	Liaudies šokiai.	Šokis	II
60.	Pirmosios mokyklos. Muzika Vilniaus akademijoje, Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijoje.	Muzika	I
61.	Pirmieji Lietuvos kompozitoriai ir atlikėjai.	Muzika	I
62.	Muzikiniai vaidinimai, opera, baletas.	Muzika	I
63.	Tautinės muzikos gimimas. Lietuvybės atgimimo apraiškos.	Muzika	I
64.	Klojimų gadynė. Tautinės kultūros atgimimas.	Muzika	II
65.	V. Klovos „Pilėnai“ – tautinė herojinė opera.	Muzika	II
66.	E. Balsio „Eglė žalčių karalienė“ – tautinis baletas.	Muzika	II
67.	Tragiškoji tėvynės ilgesio tema lietuvių išeivijos kūryboje.	Muzika	II
68.	Tautos istorinių dvasinių ištakų atspindys dabartinių kompozitorių kūryboje	Muzika	II
69.	Liaudies instrumentinė muzika	Muzika	II
70.	Karpiniai. Medžio motyvas liaudies mene	Technologijos	I
71.	Etninio tapatumo išraiška šiuolaikinėje tekstilėje“	Technologijos	II
72.	Iš senelės skrynios.	Technologijos	I
73.	Tradiciniai amatai.	Technologijos	I
74.	Užgavėnių kaukių gamyba	Technologijos	II
75.	Tradiciniai rūgštieji maisto produktai: rūgpienis, grietinė, varškė, sūris. Daržovių konservavimas rauginant.	Technologijos	II, III

76.	Margučių dažymas augaliniais dažais.	Technologijos	II
77.	Lietuvių liaudies žaidimai	Fizinis ugdy- mas	I
78.	Virvės traukimas	Fizinis ugdy- nas	I, II
79.	Šalies suvenyrai	Užsienio kalba (anglų, prancūzų, rusų, vokiečių)	I
80.	Tradiciniai patiekalai. Tradicijos ir papročiai	Užsienio kalba (anglų, prancūzų, rusų, vokiečių)	I
81.	Tradiciniai amatai ir verslai.	Užsienio kalba (anglų, prancūzų, rusų, vokiečių)	II
81.	Valstybės simbolika. Vilniaus istorija. Kuo įdomi Lietuva.	Užsienio kalba (anglų, prancūzų, rusų, vokiečių)	II

III. EDUKACINĖS IŠVYKOS, PARODOS, SUSITIKIMAI

Eil. Nr.	Renginio pavadinimas	Atsakinga mokytojų grupė
1.	Etnografinių Lietuvos regionų pažinimas – išvykos: literatūrinis Kaunas	Lietuvių kalbos

2.	Lietuvos didžiosios kunigaikštystės pilys.	Istorijos ir pilietiškumo pagrindų
3.	Pasivaikščiojimai po Vilniaus senamiestį.	Istorijos
4.	Pamoka Lietuvos Nacionaliniame muziejuje „Lietuvių aprangos ypatumai. Tautinio kostiumo bendrieji bruožai, regioniniai skirtumai ir raida „,	Šokio, technologijų
6.	Mokinių darbų parodos gimnazijoje.	Dailės, technologijų
6.	Susitikimas su žolininku.	Biologijos.
7.	Ekskursija „Senieji Vilniaus amatai“	Geografijos
8.	Stendų Vėlinėms, Kalėdoms ir Velykoms parengimas.	Dorinio ugdymo, dailės, technologijų